

vedlinierne i stiludviklingen i det sønderjyske byggeri fra den C. F. Hansenske klassicisme i første halvdel af 1800-tallet og frem til hjemstavnstilens forskellige udtryksformer i dette århundrede og går derefter tættere på de konkrete bygninger fra de forskellige perioder, fremstillingen er struktureret over: det danske byggeri 1850-64 med især L. A. Winstrups stænderhus og retsbygning i Flensborg og M. G. Bindsbølls stationsbygninger og villa Sol-Lie, dernæst de tyske magtdemonstrationers bygningsmæssige udtryk 1864-1910 og endelig hjemstavnstilene i sammenhæng med hjemstavnbevægelserne 1900-1940, først den tyske variant og sidst den danske med Martin Nyrop og Jep Fink henholdsvis i begyndelsen af århundredet og i mellemkrigstiden, og imellem dem arkitekturidealene i »bedre byggeskik«, der havde nogle af sine betydeligste forbilleder i Møgel-tønders gamle murstenshuse.

Det er en interessant kortlægning, der hermed er tilendebragt. Hvad man dog kan savne er et større perspektiv ind over byggeriet, der diskuterede det regionale i forhold til den overordnede nationale udvikling. Titlen kan let opfattes som om afhandlingen analyserer arkitektur, der i særlig grad er bærer af stærk nationalbevidsthed p.g.a. den grænseregionale beliggenhed, men i realiteten kunne måske de fleste af bygningerne have været bygget andre steder i Danmark eller Tyskland, hvad angår det arkitektonisk-stilistiske. Havde fremstillingen haft en konklusion, kunne bl.a. det have været diskuteret dér.

Lars Dybdahl

Svend Erik Møller (red.): *På Wegners tid. Festskrift til Hans J. Wegner 2. april 1989.* (Poul Kristensens Forlag, 1989). 201 s., 300 kr.

Festskriftet, der er blevet udgivet til stolemageren Hans J. Wegners 75 års dag, berører kun i begrænset omfang Wegners egen store møbelproduktion, kendt som et afgørende bidrag til efterkrigstidens internationalt berømmede »danish design«. Det er heller ikke karakteren af hans indflydelse på samtidige og senere danske og udenlandske møbler, der vurderes. De femten bidrag, der er skrevet af arkitekter og formgivningshistorikere behandler derimod – med enkelte undtagelser – emner inden for møbeldesign og møbelindustri »på Wegners tid«, især efterkrigstidens første par årtier. Denne væsentlige periode i dansk design har endnu ikke været genstand for en dyberegående fremstilling, men med disse artikler er der vigtige nye kilder og samtidig en forsmag på en række af problemkomplekserne.

Enkelte af artiklerne, og det er ikke de korteste, kunne nok med fordel have været publiceret i en anden sammenhæng, og dermed i højere grad have ramt deres motiverede læserkreds; her tænkes på Sigurd Schoubye's artikler om stole i hertugdømmerne fra 1700-1800-tallene, uanset deres i øvrigt meget afrundede form. Og Vilhelm Wohlerts artikel om Kaare Klint som lærer – hvilket han ikke var for Wegner – er interessant, men man mangler tilsvarende portrætter af Børge Mogensens og Finn Juhl for at tydeliggøre de møbelkunstneriske positioner omkring Wegner – når der praktisk taget ikke skrives om Wegner. Han er repræsenteret med den klarsynede artikel »Design siden 1945«, skrevet til kataloget til en stor international designudstilling på Philadelphia Museum of Art for få år siden, ligesom mange fotos giver indtryk af Wegner i arbejdsituationer. De øvrige bidragydere er Erik Lassen, Ulf Hård af Segerstad, Verner Pantan, Povl Christiansen, Ole

Gerløv-Knudsen, Grete Jalk, Flemming Kilander samt redaktøren Svend Erik Møller.

Lars Dybdahl

Finn Aaserud: *Redirecting Science. Niels Bohr, philanthropy, and the rise of nuclear physics.* (Cambridge University Press, 1990). 356 s., 35 £.

Denne bog bygger på omhyggelige arkivstudier i Carlsbergfondets arkiv og Niels Bohr-arkivet i København (som Aaserud i mellemtiden er blevet leder af), Rockefeller Archive Center samt Niels Bohr Library i New York; desuden samtaler med nogle nøglepersoner fra 1920'ernes udvikling af kvantemekanikken. Grundlaget er en tidligere Ph.D.-afhandling fra Johns Hopkins University. Synsvinklen er anderledes end ved så mange Niels Bohr-afhandlinger; mere »historisk« så at sige. Aaserud forfølger også det forskningspolitiske spor, idet han undersøger *finansieringen* gennem fonde samt disses forskningspolitik. F.eks. ønskede Rockefellerfondets International Education Board indtil midten af 1930'erne at støtte fremragende »elitære« forskere inden for grundforskningen – hvor Niels Bohr var et oplagt emne. Den udenlandske støtte blev da løftestang for den danske. Senere ønskede Rockefellerfondet – med et sideblik til de praktiske *anvendelser* – at fremme den *biologiske* forskning og især forskning i dennes sammenhæng med elementarpartikelfysikken. Niels Bohr var interesseret i den biologiske synsvinkel og i et samarbejde med August Krogh, men i spørgsmålet om højspændingsapparaturløsning til sit institut var det måske mere spørgsmålet om at vride argumenterne, så Bohr kunne få *sin* maskine til sine *fysiske* eksperimenter, og det var vist også på dette felt, de store resulta-

ter kom. Her får man måske et skævt sidelys på princippet om magtfulde fonde, som bedre end forskerne er i stand til at hitte på forskningsprojekter? Bogen belyser også de andre sider af Bohrs virke: Den interne videnskabshistoriske side af fysikkens udvikling og Bohrs indsats for tyske flygtninge og meget andet. Fremstillingen er udmærket, men disse veje er naturligvis betrådt før.

Søren Balle

Henrik Bredmose Simonsen: *Kampen om danskheden. Tro og nationalitet i de danske kirkesamfund i Amerika.* (Aarhus Universitetsforlag, 1990). 256 s., 198 kr.

I »Kampen om danskheden« giver Henrik Bredmose Simonsen en grundig gennemgang af de danske kirkesamfunds udvikling i Amerika fra 1860'erne og frem til i dag, dog med hovedvægten på tiden fra 1880'erne til 1910.

Han følger dels kirkesamfundenes udvikling fra den første start til deres opløsning i begyndelsen af 1960'erne, dels udviklingen i deres holdning til nationalitetsspørgsmålet, deres aktive indsats i dannelsen af danske kolonier og udviklingen inden for disse.

Det er Simonsens fortjeneste, at han på den ene side klart viser betydningen af udsigten til et religiøst og kulturelt dansk fællesskab for tilflytningen til de nye kolonier, og på den anden side udtrykkeligt gør opmærksom på, hvor afgørende de forskelligartede lokale forhold var for koloniernes udvikling, også når det gjaldt de religiøse, kulturelle og nationale forhold.

De grundtvigsk og indre missionsk prægede menigheders forskellige holdning til den nationale identitet og den betydning, det fik for medlemmernes